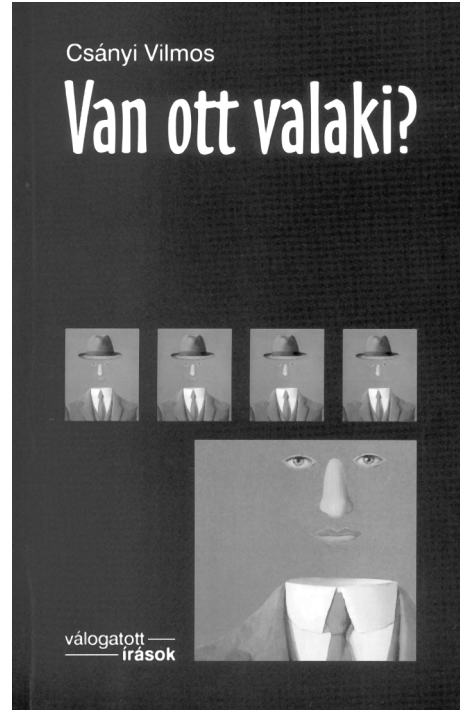

Könyvszemle

*Csányi Vilmos:
Van ott valaki?
Válogatott írások.*

Csányi Vilmos nemcsak termékeny szerző – az utóbbi évben négy könyve jelent meg – hanem merész is. Merész nemcsak azért, mert esszéiben olyan kérdéseket mer a biológus szemével vizsgálni, mint hogy miért szeretjük a szexet, van-e lelki életük az állatoknak, van-e biológiailag optimális emberi társadalom, támogatja-e a minőséget az egyetemeken a társadalom s így tovább. Csányi azért is merész szerző, mert óvakodik attól, hogy a mindentudó tudós pózából szóljon az érzékeny témákról. Hozzáállása az igazi tudósé marad a társadalomról szólva is: mindenütt bemutatja a gondolkodás kétegyével és kritikával teli folyamatát, a lehetséges érvek teljes perspektíváját, s mindenütt azt az attitűdöt képviseli, hogy a társadalomnak nincs félnivalója a természet megismerésétől. Mindezt sokszor kíséri fölényeskedés nélküli, bölcsességbe hajló irónia.

A tudós Csányi alapvető értelmezési kerete természetesen az evolúciós biológia, s saját etológiai munkássága. Ezt az evolúciós hitvallást hivalkodás nélkül képviseli. A kreacionizmussal vitatkozva elmondja, hogy lehet ugyan „mítosznak” tartani az evolúciót is, bár „az evolúció tudományos magyarázatot ad a mechanizmusokra”, de – s itt jön az őszinte szerénység – „adós marad az evolúció mint jelenség végső magyarázatával”. A tudós mértéktartó bölcsessége ehhez még hozzáteszi: „az is lehet, hogy ezek értelmetlen kérdések”. A kreacionista persze – mondhatja Csányival a bölcs irónia – mindennek alapján eljárhatna úgy, hogy azt hirdeti, „az

evolúció a teremtés mechanizmusa” (mind-ezek 239. o.).

A bölcsesség és az irónia nem az állásfoglalás elhárítását jelenti. Az etológus kutató igen határozott képet vázol még az esszék keretében is ember és állatvilág viszonyáról. A *Van ott valaki?* kérdésre (vajon van-e gondolkodó lélek, tudatkezdemény az állatnál) határozott folytonossági választ fogalmaz meg. A mai főemlős-kutatásokra és saját, nemzetközi hírű kutyakísérleteire alapozva mutatja meg, hogy ez emlős idegrendszerben a modelláló tevékenység folytonossága figyelhető meg, s hogy ez a kulcs az állati tudat feltételezéséhez (*Van ott valaki*). Sok olyan tudatfilozófust, akik elsősorban a belső élményminőségekkel (*qualia*) érvelnek,

nem elégítene ki ez a felfogás (honnan tudjuk, hogy a kutya élményei is hasonlítanak a mienkéhez?). A tudós azonban talán azt válaszolná erre, hogy itt húzódnak a természettudomány határai. Ugyanígyen határozott Csányi válasza arra a kérdésre is, van-e emberi természet. Az evolúciós biológián belül a genetika és az etológia számos érvét vonultatja fel azért, hogy a teljesen konstrukcionista társadalomtudományi felfogásokkal szemben leszögezze, igenis van emberi természet. Csakhogy, s ez Csányi Vilmos tudományos nyitottságának metaforikus kifejeződésé-ként is megfogalmazható, ez a természet nyitott. A mai, rendkívül komplex kultúrában is érvényesülnek az ember – ha tetszik: *konzervatív*– szociális vonásai: mindig lesznek csoportok s azon belül dominanciaviszonyok, de ezt kiegészíti egy állandó, újító mozzanat: „a kommunikációs kényszer” révén „minden, ami reprezentációra alkalmas” folytonosan konstruálódik, újabb ideákat hozva létre (89. o.). Lehet Csányival vitázni a csoporthierarchiák jelentőségéről. Magam többször szemére vettem, hogy az individuációt kissé rossz szemmel nézi, s az emberi kultúrában a prométheuszi-fausti mozzanatot kissé elhanyagolja. Az esszékötetből azonban világosan kiderül, mi az igazán fontos mondanivalója a társadalom és tudósa számára.

A biológiának van mondandója a kultúra kutatói számára, éppen az emberi természet tételezésével. Csakhogy ez éppen az emberi nyitott rendszerek révén igen flexibilis mondandó. Arra a Csányi felvetette kérdésre,

hogy „Létezik-e a társadalmi szerveződésnek optimális formája biológiai tulajdonságaink alapján?” óvatosan „nem” választ sugall. „Az ember csoportképző biológiai tulajdonságai, rendszerszervező képességei miatt sokféle, radikálisan különböző társadalmi struktúra alakulhat ki” (156. o.).

A sokféleség elismerése teremti meg azt a lehetőséget, hogy a biológus egyáltalán értelmes dialógust folytasson a társadalomtudományokkal. Csányi számára ez persze nem langyos csevely. A nyitott rendszer, és ezzel az ember definíciójához tartozó sokféleség elismerése mellett visszatérően felveszi az aggódo tudós szerepét is. Az attitűd azonban, ha összevetjük az aggodalmaskodó Lorenzével, mint releváns előzménnyel, mára mérlegelőbbé vált. Csányi a kötet sok esszéjében foglalkozik azzal, hogy milyen aggodalmakra ad okot a társas minták és a szociális kapcsolatok háttérbe szorulása, az „egyszemélyes csoport” mintázat terjedése. Inkább úgy kezeli azonban ezeket a folyamatokat, mint az emberi természet határait feszegető kísérleteket, s nem mint valami szükségszerűen apokaliptikus folyamatot.

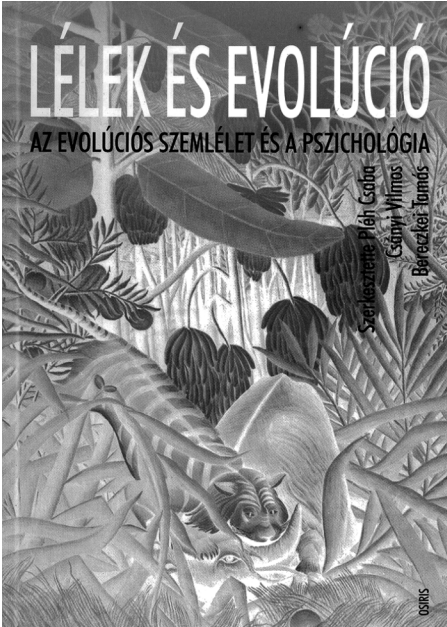
A szerző két irányban merész tehát. Természettudósként mer írni az ember egészéről, s ugyanakkor merész, mert kerüli a tudóstól elvárt mindentudó hozzáállást. S persze ami kell mindehhez: jól ír. Az esszékkel olyan könyvet kap az olvasó, mely ideális adagokban tagolja a sokszor igen provokatív mondanivalót. (*Typotex, Budapest, 2000. 254 o.*)

Pléh Csaba

*Pléh Csaba, Csányi Vilmos,
Bereczkei Tamás:
Lélek és evolúció*

A pszichológiában és a megismerés-tudományban egyre gyakrabban találkozhatunk Darwin nevével és gondolataival. Legújabbban az evolúciós pszichológiaként ismert

irányzat tűzte zászlajára nézeteit. Ha nem is beszélhetünk evolúciós fordulatról a pszichológiában – lévén, hogy ez a fajta gondolkodás régtől fogva jelen van – ma mégis egyre erősödni és terjedni látszik e szemlélet. Időszerűvé vált tehát, hogy magyarul is megjelenjen olyan átfogó kötet, amely nem csak az egyes evolúciós irányzatok zászlósbontó írásainak fordításait (Tooby és Cosmides,

Buss és Campbell cikkeit) tartalmazza, hanem az ezek iránt érdeklődő magyar kutatók véleményét, nézeteit és eredményeit is közreadja. Jóllehet szemléletük hasonló, e munkák közel sem egyformán értelmezik és használják fel a darwini nézeteket. A gyűjteményes kötet legnagyobb érdeme éppen az, hogy igen tág ablakot nyit az evolúciós gondolkodásra.

Pléh Csaba kötetindító cikkében a tőle megszokott történelmi érzékenységgel vezet végig az olvasót az evolúciós gondolat pszichológiai értelmezéseinek történetén Darwintól egészen a ma divatos evolúciós pszichológiáig. Bár ezen irányzat ma egyre népszerűbb, s megalkotói egyenesen a pszichológiát új alapokra helyező meta-elméletnek szánják, Káldy Zsuzsa az irányzat főbb elkötelezettségeinek bemutatása után annak gyengéire, kritikus pontjaira irányítja a figyelmet. Az evolúciós pszichológusok például a biológusokétól némileg eltérő evolúció-fogalmat használnak. Ez kommunikációs nehézségekhez, sőt, akár teljes elutasításhoz is vezethet a két tábor között – példa erre

Csányi Vilmos írása. Ugyanakkor az evolúciós pszichológia a kulturális indíttatású kutatókkal sem mindig találja meg a hangot – emeli ki Káldy –, mivel a kultúra-kép túlzottan leegyszerűsített. Az már Bárti Anna összehasonlító tanulmányából derül ki, hogy az evolúciós és a kulturális pszichológia korábbi éles szembenállása helyett ma egyre inkább olyan munkák jelennek meg (például Tomasello vagy Shore elméletei), amelyek ötvözik a két területet.

Nánay Bence cikke szintén egy szintézis lehetőségére hívja fel a figyelmet. Nézete szerint az evolúciós pszichológia és a neurális darwinizmus tulajdonképpen egymás kiegészítéseinek tekinthetők, hiszen e két azonos keretben gondolkodó elmélet közül az előbbi a filogenezisről, az utóbbi az ontogenezisről ad számot. Nánay szerint e szintézis útján eljuthatnánk az elme teljes evolúciós értelmezéséhez. Elgondolása kétségtelenül eredeti, ám dolgozatából nem derül ki, hol lenne a két elmélet valódi kapcsolódási pontja. Még a feltételezett közös evolúciós szemlélet sem kapcsolja valóban össze a két teóriát, mivel a neurális darwinizmus, bár nevében az evolúcióra utal, valójában mindössze a szelekció mechanizmusát használja fel, s nem teljes (tehát szelekciót, változatosságot és öröklést is magába foglaló) modell.

Mint már említettük, az evolúciós pszichológia csak az egyik, mégpedig a legfiatalabb a darwinista megközelítések közül. Már a múlt században ismert volt, hogy kezdeti szakaszában az egyedfejlődés megismétli a törzsfelődés nagy lépéseit. Péley Bernadette írása arról számol be, hogy hogyan befolyásolta korábban a fejlődéslelektant e biogenetikai elv néven ismert gondolat a lelki és mentális fejlődésre kiterjesztve. A mai csecsemőkutatásból pedig két területet, a kötődési elméleteket és az interszubbjektív megjelenségek modelljeit emeli ki Péley, mint amelyeket a darwini szemlélet leginkább befolyásolt.

Jól illusztrálja ezt az állítást a kötetben Gergely György és John S. Watson cikke. A szerzők csecsemőkísérleteik alapján felállítják a szocio-emocionális fejlődés modelljét, melynek lényege, hogy a csecsemő születéskor még nincs tisztában érzelmi állapotaival, azok csak fokozatosan, a szülői érzelmetükrözés hatására tudatosodnak benne.

Egy evolúciós szemléletű pszichológiai tanulmánykötetből az etológiai témájú írások sem maradhatnak ki. Csányi Vilmos, hasonlóan közelmúltban megjelent írásaihoz, a humán viselkedéskomplexum evolúcióját vázolja fel. Állítása szerint az ember mai elméjének és viselkedésének kialakulásában döntő jelentőségű volt, hogy csoportokba szerveződött. Jól példázzák ezt olyan jelenségek, mint a nyelv, a csoporthoz való lojalitás vagy a párkapcsolatokra való hajlandóság. Csányi elképzelését az őstörténeten túl is kiterjeszti: a csoportok növekedésével és terjeszkedésével kibontakozott az emberi megapopuláció, amely az egész bolygót átfogja. Ugyanakkor egy ellentétes tendencia is elkezdődik, a csoportok létszáma egyre csökken, olyannyira, hogy „a társadalom szerkezete egyre inkább az egytagú csoportok, az autonóm egyének egyezkedési struktúráival írható le” (72. o.), ennek pedig súlyos következményei lesznek az emberi életminőségre vonatkozóan. Bár a predikció fontos része egy tudományos elméletnek, a Csányi által vázolt apokaliptikus jövővízió furcsán hat. Ha következetes evolucionisták vagyunk, nem sajnálkozhatunk előre, hiszen ha az atomizált társadalom hosszú távon fennmarad, akkor nyilvánvalóan alkalmas emberi létforma.

Etológián azonban nem csak humán-etológiát kell értenünk. Épp az evolúciós szemlélet az, amely az állatokkal kapcsolatos vizsgálatokat is relevánssá teszi az emberi lélek tanulmányozása számára. Miklósi az állati modellek hasznosságát hangsúlyozza, s felvázolja saját kutya-modelljüket, melynek

jelentőségét az adja, hogy a gyakori majom-modellekkel ellentétben nem homológ, hanem analóg modellálásról van szó. Másképp fogalmazva, a kutya nem az emberhez közeli rokon faj, mint a majmok, evolúciójának természetes környezete azonban az embercsoport, az emberi család, így a kutya szociális evolúciója érdekes eredményekkel szolgálhat az ember társas fejlődésével kapcsolatban is.

Topál József azt mutatja meg, hogy az intencionalitás és a tudatelméletek oly régóta kutatott problémája hogyan merül fel az etológiában. Összefoglalja azokat a vizsgálatokat, amelyek a tudatelmélet meglétét kutatják az állatoknál, s arra a következtetésre jut, hogy valószínűleg még a legintelligensebb főemlősök sem rendelkeznek az emberéhez hasonló intencionalitással. Arra is felhívja a figyelmet, hogy e kutatások legnagyobb módszertani veszélye éppen az emberi intencionalitás, amely hajlamossá teszi az embert arra, hogy az állatok viselkedését intencionálisnak lássa, holott azok alacsonyabb szinten is értelmezhetőek.

Az ember sok szempontból összemérhető az állatokkal, a nyelv azonban éppen az a terület, ahol az összehasonlítás erősen és régóta vitatott. Egyesek sajátos emberi mivoltunk utolsó mentsvárának tartják s elutasítják az evolúciós levezetéseket, mások éppen a darwini gondolattól megihletve lehetséges adaptív előnyeit bizonygatják. Terestyéni Tamás dolgozata a kommunikáció evolúciós aspektusainak elemzésével kapcsolódik e vitához. Fő tézise, hogy a kommunikáció meghatározó mozzanata a kommunikációs szándék, vagyis az intencionalitás felismerése-felismertetése. E felismerés-felismertetés azért lehetséges, mert a kommunikációs közösség tagjai közös és kölcsönös tudással rendelkeznek a nyelvhasználatáról és szabályairól. Terestyéni szerint ebből a szempontból informatív lehet az állati kommunikáció kutatása, mert az emberi

nyelv fejlődésének közbülső állapotaira enged következtetni. Felróható a szerzőnek, hogy az állati kommunikációval kapcsolatos adatai anekdotikusak, s még ezeket is csak másodkézből idézi, emellett nem választja szét a nyelvet és a kommunikációt, vagyis a szabályt és a használatot, márpedig ezeket a nyelvészetben élesen el szokták különíteni.

Párválasztás és utódgondozás: evolúciós szempontból örökzöld és megkerülhetetlen témák. Bereczkei Tamás és munkatársai három tanulmányt adnak közre e problémakörben. Vizsgálják a párválasztás stratégiáit. Eredményeik az evolúciós predikciókkal összhangban azt tükrözik, hogy a férfiak fiatal, egészséges, termékeny nőket választanak legszívesebben párjuknak, míg a nők a magas státuszú, sok erőforrást biztosítani képes férfiakat részesítik előnyben. Az e kritériumoknak megfelelő házastársak kapcsolata tovább tart, s termékenységük is magasabb. Mindazonáltal, ahogyan a szerzők is rámutatnak, ezen empirikus megfigyelések számos elméleti kérdést vetnek fel. Nem nyilvánvaló, hogy azok a stratégiák, amelyek az ősi környezetben adaptívak voltak, vajon ma is azok-e még, illetve a megváltozott környezetben vajon valóban irányítják-e az aktuális párválasztást, s ha igen, milyen mechanizmusokon keresztül.

Részen ezen elméleti kérdésekre segít választ adni Bereczkeinek és munkatársainak azon vizsgálata, amely apával illetve apa nélkül felnőtt egyének eltérő szocializációs magatartásával foglalkozik. Felméréseik tanúsága szerint az elvált apával felnövő gyermekek hamarabb kezdik meg szexuális érsüket, ám rövidebb és rosszabb minőségű párkapcsolatokat alakítanak ki, mint az apával felnövekvők. Ezt azzal magyarázzák,

hogy az elvált szülők apa nélkül felcseperedő gyermekei tapasztalataik alapján olyan utódgondozási stratégiát alakítanak ki, miszerint az apa hozzájárulása a gyermekek felneveléséhez nem nélkülözhetetlen, ezzel szemben az apával felnövők az apa befektetését szükségesnek fogják tekinteni.

Ugyanez a munkacsoport az utódgondozást egy másik aspektusból is körüljárja. A magyarországi cigány és nem-cigány lakosság termékenységét vizsgálva arra az eredményre jutnak, hogy a korábbi feltételezésekkel ellentétben a cigányság magasabb fertilitása nem a kedvezőtlen szocio-ökonomiai körülményekkel magyarázható, hanem olyan gyermekgondozási stratégiával, amely a nem-cigány lakosságénál jóval kiterjedtebb rokoni hálózatra támaszkodik a gyermekek ellátásában és felnevelésében.

Minden írás ismertetésére természetesen nem kerülhetett sor, de így is nyilvánvaló, hogy a szerkesztők olyan gyűjteményt adnak a kezünkbe, amely az evolúciós gondolkodás irányzatainak és alkalmazásainak igen széles spektrumát fogja át. Az egyes tanulmányok gyakran egymásra épülnek, vagy éppen bírálják egymást, így az olvasó viszonylag teljes, ugyanakkor megfelelően árnyalt, kritikai képet alakíthat ki magának. Emellett az eredeti zászlóbontó írások közlése arra is lehetőséget ad, hogy a hazai munkákat ezen alapokhoz viszonyítva tudjuk a diszciplínában elhelyezni és értékelni. E jellemzőknek köszönhetően a tanulmánykötet kiválóan alkalmas egyetemi tankönyvnek, szöveggyűjteménynek, ugyanakkor érdeklődésre tarthat számot a nagyközönség körében is. (Osiris, Budapest, 2001. o.)

Gervain Judit
egy. hallgató (JATE)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Tudományos Akadémia pályázatot hirdet
kutatócsoporti támogatás elnyerésére
a 2003-2006. évek közötti ciklusra

A Magyar Tudományos Akadémia által meghirdetett pályázat célja a felsőfokú oktatási intézményekben, közgyűjteményekben és egyéb költségvetési kutatóhelyeken kiemelkedő kutatási eredményeket elérő tudományos iskolák kialakításának, működésének, és kutatói utánpótlásának elősegítése, elsősorban az alapkutatások területén.

A támogatást pályázati úton lehet elnyerni és az meghatározott időtartamra szól. A támogatásban részesülő kutatócsoportok kutatóhelyi hálózatot alkotnak, és az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája (MTA TKI), mint önálló jogi személy és költségvetési szerv keretében működnek. Elhelyezésüket és infrastrukturális feltételeiket a kutatócsoportokat befogadó intézmények biztosítják.

I. A pályázat benyújtásának feltételei

1. Kutatócsoport létrehozását, illetve meglévő további működését szolgáló támogatás elnyerésére lehet pályázatot benyújtani. A benyújtott pályázatokra az MTA Alapszabály 73. §-a érvényes. A kutatócsoport létrehozásához ill. fenntartásához maximum 30 MFt/év összegű támogatási igény szerepeltethető a pályázatban.

Az alábbi két típusú pályázati forma lehetséges:

*1.1. Új kutatócsoport létrehozása
(A1. kategória).*

Az e kategóriába tartozó pályázatnál maximum 5 fő alkalmazása jelölhető meg a pályázati periódus időtartamára

határozott idejű, teljes munkaidős közalkalmazotti jogviszony formájában.

1.2. Jelenleg működő kutatócsoport további fenntartása (A2. kategória).
Ezen típusú pályázatban maximálisan 10 fő alkalmazása szerepeltethető főfoglalkozású, határozott idejű, közalkalmazotti jogviszony keretében.

2. Pályázatot nyújthat be az MTA rendes és levelező tagja, illetve az MTA és a tudomány doktora, aki felsőoktatási illetve közgyűjteményi intézmény vagy egyéb, nem akadémiai költségvetési kutatóhely, illetve az MTA TKI állományában van, és 2002-ben a 70. életévét még nem töltötte be.

A pályázat alapján elnyert támogatásból működő kutatócsoport vezetői teendőinek ellátása a 70. életév betöltéséig lehetséges.

Amennyiben a pályázó a pályázati időszakon belül betölti 70. életévét, csak társ-pályázóval közösen pályázhat. A társ-pályázónak szintén meg kell felelnia a pályázati követelményeknek.

3. Támogatás 4 éves időtartamra – 2003. január 1-től 2006. december 31-ig terjedő időszakra – igényelhető.

4. Pályázni – az előírt feltételek megléte esetén – a kitöltött pályázati úrlappal és annak mellékleteivel – a pályázati úrlapon megadottak szerint: szakmai önéletrajz(ok), részletes kutatási terv, részletes költségterv,

a létrehozandó kutatócsoportban foglalkoztatottak adatai, publikációs és hivatkozási jegyzék(ek), a befogadó intézmény nyilatkozata, stb. – kell. Pályázatot benyújtani kizárólag az erre rendszeresített pályázati űrlap felhasználásával lehet, mely beszerezhető az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodájában (1051 Budapest, Nádor u. 7. TKI Titkárság III. em. 358-as szoba), illetve az Internetről letölthető az MTA honlapjáról (www.mta.hu).

5. A pályázati támogatás személyre szól, így a társpályázói esetet kivéve át nem ruházható. Ez alól a pályázató rendkívül indokolt esetben, egyedi elbírálás alapján adhat felmentést.
6. A benyújtott pályázat alapján elnyert támogatás terhére közalkalmazotti jogviszony csak a pályázati ciklus időtartamán belül, határozott időre létesíthető (kivételet képeznek az 1996. január 1. előtt már működő csoportok fenti időpontban határozatlan idejű jogviszonnyal rendelkező közalkalmazottai).
7. Összhangban a befogadó intézmények és az MTA által aláírt megállapodásban foglaltakkal, pályázatot benyújtani csak a befogadó intézmény illetékes vezetőjének egyetértésével lehet. A pályázónak ezért pályázatát a befogadó intézményhez kell eljuttatnia, úgy hogy az intézmény a szükséges minősítést és rangsorolást elvégezhesse, és a pályázatot az illetékes vezetők aláírása után a befogadó nyilatkozattal együtt határidőre az MTA-hoz benyújtásra kerülhessen.
8. A pályázatot az MTA főtitkárnak címezve, 4 példányban kell beküldeni az MTA Támogatott Kutatóhelyek Irodája címére (1051 Budapest, Nádor u. 7.), legkésőbb **2002. március 14-i** beérkezési határidővel.

9. A pályázati feltételekben megjelölt határidő után beérkező, vagy hiányosan összeállított, illetve a tartalmi és formai követelményeknek meg nem felelő pályázatok érdemi elbírálásra nem kerülnek.

II. A pályázatok elbírálásának rendje

1. A pályázatok elbírálásának menete a következő:
 - A pályázatokat a befogadó intézmények – belső rendjük és saját szabályzataik szerint – véleményezik (kiemelten támogatandó, támogatandó, nem támogatandó).
 - A beérkezett pályázatok véleményezésre és döntésre történő előkészítését az MTA TKI az MTA Titkársága tudományterületi főosztályaival együttműködve szervezi és koordinálja, küldi meg szakmai bírálatra az MTA tudományos osztályainak és a Hálózati Tanácsnak véleményezésre.
 - A pályázatokat az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa (AKT) elnöke az MTA Tudományos Osztályainak szakmai bírálatra és a Hálózati Tanács véleménye alapján az AKT elé terjeszti.
 - A pályázat elfogadásáról és a támogatás odaítéléséről a befogadó intézmények, a Hálózati Tanács és az MTA Tudományos Osztályainak véleménye alapján az Akadémiai Kutatóhelyek Tanácsa dönt 2002. június 15-ig.
2. A pályázatok elbírálása és a támogatások odaítélése az alábbi szempontok figyelembevételére alapján történik:
 - A pályázatban megjelölt kutatási téma tudományos színvonala, aktualitása, megvalósíthatósága.
 - A pályázó eddigi tudományos teljesítményének értékelése. A jelenleg működő kutatócsoportok esetében a

csoport és a pályázó tudományos teljesítményének értékelése.

- A pályázatban megadott költségterv szabályossága, megalapozottsága, a pályázati feltételeknek való megfelelése, továbbá a létszámkritériumok betartása.
- A pályázat megfelelése a formai követelményeknek (a pályázati űrlap ill. mellékleteinek hiánytalan megléte, szakszerű kitöltése, aláírások hiánytalansága stb.).

3. A pályázókat a meghozott döntésről és a további teendőkről az MTA főtítkára – aki egyben az AKT elnöke – írásban értesíti legkésőbb 2002. június 30-ig.

III. A kutatócsoportok megalakulása és működésük

1. A támogatott kutatócsoportok az MTA TKI Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint az Akadémia és a befogadó intézmények által megkötött együttműködési megállapodások alapján működnek. A pályázatot elnyert személy, megtartva eredeti főállású munkaviszonyát, kutatócsoport-vezetői megbízást kap, a kutatócsoport tagjai pedig az MTA támogatás terhére a TKI közalkalmazottjai vagy egyéb közreműködők lehetnek.

2. A kutatócsoport működésével kapcsolatos teendőkről ill. annak előkészítéséről az MTA főtítkára az MTA TKI-n keresztül tájékoztatja az érintetteket.

3. A támogatást elnyert kutatócsoportoknak 2003. január 1-től áll rendelkezésre az AKT által meghatározott pénzügyi fedezet.

4. A kutatócsoportok tudományos eredményességét és teljesítményét az Akadémia illetékes szervei rendszeresen elemzik és értékelik.

IV. Pályázatra vonatkozó egyéb információk

1. Az AKT döntése alapján támogatásban részesülő kutatócsoportok a pályázati ciklus időtartama alatt – évenként – az MTA egyéb központi pénzügyi forrásaiból (nemzetközi kapcsolatok, fiatal kutatói álláshelyek, beruházási keret) az intézetekkel azonos feltételekkel részesülnek.

2. A kutatócsoport és a támogatás – megfelelő eljárások lefolytatása után – megszüntethető a tudományos teljesítmény eredménytelensége esetén, vagy abban az esetben, ha a támogatást elnyert pályázó a kutatóhelyről más – a pályázati feltételeknek meg nem felelő – munkahelyre távozik, vagy a kutatócsoport vezetése a feltételeknek megfelelő személyvel nem pótolható.

3. Pályázatot benyújtott, a befogadó intézmény támogatását élvező, és az akadémiai szakmai elbírálás során jó minősítést elért, de pénzügyi forrás hiányában elutasított pályázóknak lehetősége nyílik korlátozott számban az MTA Támogatott Kutatóhálózata társult tagja státus elnyerésére és ennek keretében a támogatott kutatóhálózat munkájában való részvételre. A státus korlátozott számban és pénzügyi támogatás nélkül nyerhető el.

A társult tag státus elnyerése külön pályázat alapján lehetséges. E lehetőségről az érintettek külön értesítést kapnak.

4. A pályázattal kapcsolatos további információ és felvilágosítás az MTA TKI Titkárságán (tel: 317-3117) kérhető.

Budapest, 2001. november

Kroó Norbert
*az MTA főtítkára,
az Akadémiai Kutatóhelyek
Tanácsának elnöke*

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni, ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk téma-összefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománypolitikai elemzéseket és elsősorban magyar vonatkozású, szakmai szempontú könyvismertetőket.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30 000 leütést (a szóközzel együtt, ez kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzeteiben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat, képeket is tartalmaz, a terjedelem 20-30 %-kal nagyobb lehet. Beszámolók, recenziók esetében a terjedelem ne haladja meg a 7-8 000 leütést. *A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen és 2 kinyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.*

3. A közlemények címének angol nyelvű fordítását külön oldalon kell csatolni a közleményhez. Itt kérjük a magyar nyelvű kulcsszavakat (maximum 10) is. A tanulmány címe után a szerző(k) nevét és tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését és – ha közölni kívánja – e-mail-címét kell írni. A külön lapon kérjük azt a *levelezési és e-mail címet*, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szövegközbeni kiemelésként *dölt*, (esetleg **félkövér** – bold) betű alkalmazható; ritkítás, VERZÁL betű és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegetként kell megadni.

5. A rajzok érkezhetnek papíron, lemezen vagy email útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; a vonalas, oszlopos, stb. grafikonoknál tehát ne használjanak színeket. Általában: a grafikonok, ábrák lehetőség szerint minél egyszerűbbek legyenek, és vegyék figyelembe a megjelenő oldalak méreteit. A lemezen vagy emailben

érkező ábrákat és illusztrációkat lehetőleg .tif vagy .bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, minimálisan 150 dpi felbontással, és a továbbítás megkönnyítése érdekében a kép nagysága ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc sorrendben adjuk meg, a lábjegetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve). Ha azonos szerző(k)től ugyanabban az évben több tanulmányra hivatkozik valaki, akkor a közleményeket az évszám után a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Kérjük, *fordítsanak különös figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben, illetőleg az irodalomjegyzékben való egyeztetésére!* Miután a Magyar Tudomány nem szakfolyóirat, a közlemények csak a legfontosabb hivatkozásokat (max. 10-15) tartalmazzák.

7. Az irodalomjegyzéket abc sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Alexander, E. O. and Borgia, G. (1976). Group selection, altruism and the levels of organization of life. *Ann. Rev. Ecol. Syst.* **9**, 499-474

- Könyvek esetében:

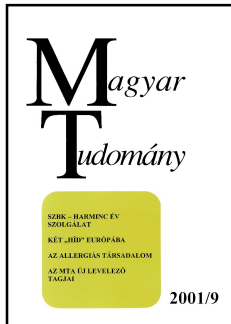
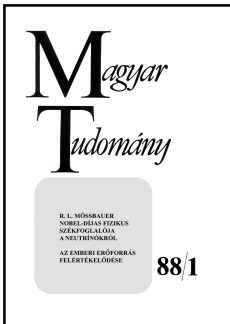
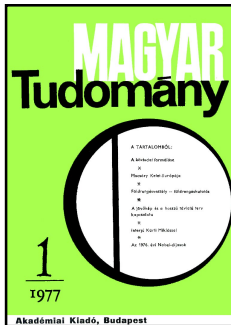
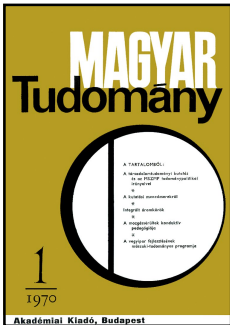
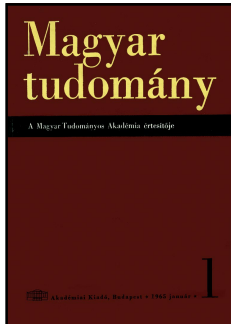
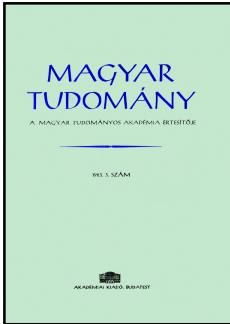
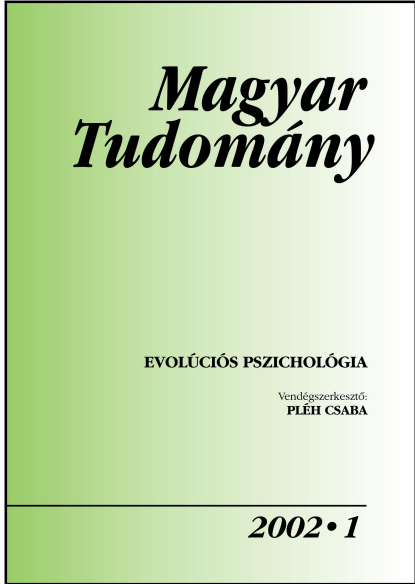
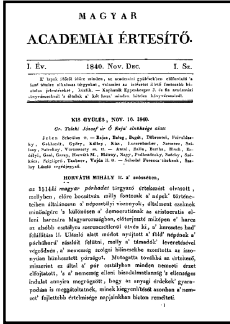
Benedict, R. (1935). *Patterns of culture*. Houghton Mifflin, Boston

- Tanulmánygyűjtemények esetén:

Von Bertalanffy, L. (1952). Theoretical models in biology and psychology. In: Krech, D., Klein, G. S. (eds) *Theoretical models and personality theory*. 155–170. Duke University Press, Durham

8. Havi folyóirat lévén a Magyar Tudomány kefelevonatokat nem tud küldeni, de még az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelési munka során szükséges apró változtatásokat a szerző egy megadott napon a szerkesztőségben ellenőrizheti.

A szerkesztőség kéziratokat nem őriz meg, és nem küld vissza!

Tisztelt Olvasóink!

Bizonyára észrevették, hogy lapunk tipográfiai megjelenése októberben megváltozott; a szöveg olvashatóbb, a nyomtatáskép világosabb, s maga az újság – reméljük, mindannyiuk szerint – esztétikusabb lett. 2002. januárjától a borító is megújul; ebből az alkalomból gyűjtöttük össze és mutatjuk be a több mint 160 éves *Magyar Tudomány* korábbi címlapjait.

Felelős kiadó: az Akaprint Kft. ügyvezetője
Nyomdai munkák: Akaprint Kft. 24915
Felelős vezető: Freier László
Megjelent: 10,85 (A/6) ív terjedelemben
HU ISSN 0025-0325